

Μακαριστός Επίσκοπος Φλωρίνης, Αυγουστίνος Καντιώτης.

Ένας απροναύτης του Πνεύματος.

Παναγία Δέσποινα Θεοτόκε, Άγιοι Άγγελοι και Αρχάγγελοι, Τίμιο Πρόδρομο. Αποστόλων η Δωδεκάς. Πατέρες και οι Δάσκαλοι της Εκκλησίας. Όσοι και Μάρτυρες. Οι καλώς Άθλήσαντες και στεφανωθέντες, ποιήσατε πρεσβειαν του έλεηθῆναι τας ψυχάς ημών.

Και πάλιν αγαπητοί έδω στην αίθουσα. Δόξα να χει ο Θεός, πού μας δίνει τη χαρά να ανταμωθοῦμε έδω στην αίθουσα τῶν κηρυγμάτων. Αισθάνομαι χαράν πού αντικρύζω τὰ προσφιλῆ σὰς πρόσωπα. Έρχομαι από τὰ ψηλά βουνά. Έρχομαι από την Μακεδονία. Έρχομαι από τη χωρᾶ αυτή πού διέτρεξε ο απόστολος Παῦλος και ένας μιμητής του ἄξιος, μιμητής του, ο Άγιος Κοσμάς ο αίτωλός. Χώρα εύλογημένη, χώρα μαρτυρική. Χώρα πού ἔχει ὅμως ανάγκη από καλλιέργεια. Παπᾶς από δῶ, από την Άθήνα, δέν ξεκινάει για τῆ Μακεδονία. Όλοι έδω μέσ στην Άθήνα βρίσκονται. Δύσκολα, πολύ δύσκολα να πάει κανείς στα ἄγια αυτά μέρη, πού ἔχουν ανάγκη καλλιέργεια, ἔχουν ανάγκη, γιατί τόσα χρόνια ἦτανε τὸ ἔδαφος αὐτὸ τὸ πνευματικὸν ἔδαφος, ἀκαλλιέργητο. Γι' αὐτὸ χρειάζεται βοήθεια, πνευματικὴ βοήθεια. Γι' αὐτὸ θὰ πρεπε να γράψω ἀπ' ἔξω έδω στην αίθουσα μία πινακίδα. Ζητοῦνται έργατα. Πνευματικὸν έργατα. Ζητοῦνται ιεραπόστολοι. Πού ιεραπόστολοι; Πῶς ξεκινάει; Ας παρακαλέσουμε τὸν Θεόν, να ἐκβάλλει έργατας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. Απο κει λοιπὸν τώρα ἔρχομαι. Ένα μήνα. 6 Φεβρουαρίου έδω νομίζω στην αίθουσα εἶχαμε ἕνα θέμα. Το θέμα μας ἦταν ἕνας ἅγιος. Ὁ ιερὸς Φώτιος. Ὑστερα από ἕνα μήνα πάλι θέμα θὰ εἶναι ἕνας ἄλλος ἅγιος. Α, θὰ μοῦ πείτε. Τι εἶναι αυτά; Ἄν κάποιος έδω πέρα ἦρθε με ενδιαφέροντα καθαρῶς κοινωνικά και ἔθνικα και πατριωτικά, δέν ξέρω πῶς. Ἐὰν ἦρθε έδω πέρα τέτοιος, ἄμα ἀκούς ὦχ, τὸν βλέπω πού εἶναι ἔτοιμος να φύγει. Μπᾶ, κάθησε, μὴ φύγεις. Μὰ ἐγὼ έδω πέρα ἦρθα ν' ἀκούσω κάνα καυτὸ θέμα. Εγώ... Τα καυτὰ θέματα ποῖα εἶναι κύριε; Καυτὸ θέμα σοῦ λέει εἶναι τὸ οἰκονομικὸ. Καυτὸ θέμα εἶναι, τὰ κοινωνικά θέματα. Τα διάφορα θέματα πού συγκλονίζουν την πατρίδα μας. Τα πολιτικὰ θέματα. Αὐτὰ τὰ θέματα εἶναι, ... Δημοκρατία, τὸ ἕνα, τὸ ἄλλο. Αὐτὰ σήμερα συγκλονίζουν τὸν κόσμον. Τι κάθεσαι και ἀσχολεῖσαι με τοὺς ἁγίους; Ξεπερασμένα ὄντα. Ἐμεῖς θέλουμε θέματα ν' ἀσχολεῖται ὁ ἄμβωνας. Δέν περιφρονῶ τὰ θέματα, τὰ κοινωνικά, τὰ οἰκονομικά, τὰ ἔμπορικά, τὰ στρατιωτικά, τὰ τὰ τα... Βάλτε σιδηρόδρομο ὁλόκληρο. Ἄλλὰ... Δέν τὰ περιφρονῶ τὰ θέματα αὐτά. Ἀλλὰ τα θέματα αὐτὰ τα τόσον, που τὰ θεωροῦν τόσο καυτά. Ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι ἔτοιμοι να διχαστοῦν και να αἰματοκυλιστοῦν, και να προκληθεῖ ἕνας ἐμφύλιος σπαραγμός. Τα θέματα αὐτά, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε να πῶ ὅτι. Με ὅλο τὸ θάρρος τῆς παρρησίας μοῦ εἶναι θέματα δευτερεύοντα. Δευτερεύοντα θέματα; Ἀστειεύεσαι πάτερ; Αὐτὰ εἶναι πρωτεύοντα θέματα. Ἐσὺ τὰ κάνεις δευτερεύοντα τὰ θέματα αὐτά; Τα κάνω δευτερεύοντα, γιατί παραπάνω από τὰ θέματα αὐτὰ εἶναι, κάτι ἄλλο. Ἐχει γίνει κουβάρι ὁ κόσμος. Κουβάρι. Πῶς θὰ τὸν ξεμπλέξουμε; Πῶς θὰ τὸν ξεμπλέξουμε; Ένα κουβάρι ὅπως ἕνα κουβάρι πού πέφτει στα παιδιὰ. Το πλέκουν και ὕστερα εἶναι δύσκολο να τὸ ξεμπλέξεις. Ἀλλὰ μέσ στο κουβάρι αὐτὸ πού εἶναι τόσο μπλεγμένο, ὑπάρχει μία χρυσὴ κλωστή. Ἄμα τὴν τραβήξουμε τὴ χρυσὴ κλωστή, θὰ λυθοῦνε ὅλα τὰ προβλήματα. Ὅλα τα προβλήματα. Ποῖο εἶναι, ἡ χρυσὴ κλωστή; Ἐχουμε ανάγκη ὅλων τῶν πραγμάτων ἀλλὰ προπαντός, ἔχουμε τὴν ἀνάγκη ἑνὸς πράγματος. Χρεῖα ἑνὸς πράγματος. Ποῖο εἶναι αὐτὸ τὸ ἕνα; Το ἕνα... Μάρθα – μάρθα, μεριμνᾶς και τυρβάζεις περὶ πολλά. Ἐνὸς δὲ ἔστι χρεῖα. Ποῖο εἶναι; Ποῖο εἶναι πού ἔχουμε ἀνάγκη; Ἐχουμε ἀνάγκη περισσότερο ὅλων τῶν πραγμάτων,

έχουμε ανάγκη αγιότητας. Να γίνωμεν άγιοι. Άγιοι. Άμα γίνουμ οι άνθρωποι άγιοι, όπως εννοεί ή Καινή Διαθήκη, λύσανε όλα τά προβλήματα. Όλα τά προβλήματα λύσανε. Τώρα όσο άπομακρυνόμεθα από τó άστρον τής αγιότητας, τόσομ και τά θέματα περιπλέκονται. Άγιος! Άγιος! Το άγιον εΐναι περισσότερο άνωτερον παντός άλλου πράγματος. Γι' αυτό και μεΐς όμιλοΰμε περι τών άγιων. Ως προτύπων άρετής. Ναί. Άγιος. Μάλιστα .

Στη σημερινή έποχή δέν εκτιμᾶται τó άγιον. Ποΐο εκτιμᾶται; Εκτιμᾶται ή ύλη. Εκτιμᾶται ή έπιστήμη. Έχουμε θεοποιήσει τήν έπιστήμη και θά πληρώσωμεν άκριβᾶ αυτό τó εΐδωλον το όποΐο θά συντρίψει ό Θεός, και διά νά άποδειχθει ό άνθρωπος πόσο μικρός και άσήμαντος εΐναι μπροστά στο μεγαλειον τής Θεότητας. Έπιστήμη σου λείει. Θα λύσει τά προβλήματα όλα. Καυχώνται οι άνθρωποι για τά έπιτεύγματα τής έπιστήμης. Και όμολογώ. Δέν άρνοΰμαι και έγώ ότι στον αΐώνα μᾶς, στον 20^{ον} αΐωνα, ή έπιστήμη έπέτυχε άλλους. Σπουδαιοτέρους από τους άλλους, τους μυθικούς άλλους τοΰ Ηρακλέως. Ένας άλλος, ποΐος εΐναι; Ένας άλλος σπουδαΐος, τον οποίον εΐδαμε στις ήμέρες μᾶς. Χιλιάδες χρόνια περάσανε και όλοι βλέπανε τή νύχτα τó φεγγάρι. Μά κανένας δέν εΐπε ότι θά μπορέσουμε νά πᾶμε στο φεγγάρι. Μόνο από τή διάνοια ενός γάλλου μυθιστοριογράφου, τοΰ Ίουλίου Βερν επέρασε ή ιδέα αυτή, ότι μπορεΐ κανείς νά φτάσει στο φεγγάρι. Αλλά ως φαντασία. Ως πραγματικότητας. Και όμως στην έποχή μᾶς τó εΐδαμε, τó άπελεύσαμεν τó θέαμα, αυτό τó μαγικό θέαμα. Ότι ό άνθρωπος έφτασε στο φεγγάρι. Ήτο μία ήμέρα νίκης τής έπιστήμης. Θριάμβου. Άθλος μεγάλος εκ τών μεγαλυτέρων άλλων τής έπιστήμης. Έφτασε στο φεγγάρι ό άνθρωπος κλπ. Ποΐο ήταν τó εμπόδιο, πού τόσα χρόνια δέν μποροΰσε νά φθάσει ό άνθρωπος στο φεγγάρι; Ποΐο ήτο; Λένε οι έπιστήμονες, ότι δέν μποροΰσαμε νά πᾶμε στο φεγγάρι, διότι... γιατί; Ήταν ανάγκη, ένα εμπόδιο. Το εμπόδιο ποΐο ήτανε; Η έλξις. Ποΐα έλξις; Μυστήρια πράγματα. Έγώ άπορω πώς υπάρχουν άπιστοι. Άκουσε τι λένε οι έπιστήμονες, και εΐναι σωστό και άληθινό, ότι αυτή ή γή, τι εΐναι; Έχει τήν έλξη. Τραβάει ή γή. Ένας μαγνήτης εΐναι ή γή. Τραβάει. Άν αυτή τήν ώρα λείψει η έλξις τής γής – μυστηριώδη πράγματα, δέν τó βλέπουμε αλλά εΐναι πραγματικός – αν λείψει η έλξη της γης τι θά πάθουμε; Θα πεταχτοΰμε στον άέρα. Στον άέρα, πουλιά θά γίνουμε. Πουλιά. Πάνω όλα σπίτια, χωράφια, άμπέλια, κτήματα, πολυκατοικίες, τά πάντα. Θα φύγουν. Τα τραβάει όλα ή μάμμα. Η μάμμα ή γή τά τραβάει, έτσι. Έτσι με κλωστές. Με χίλιες κλωστές τά τραβάει. Αυτά, και δέν μπορεΐ. Αυτή λοιπόν ή έλξις πού τραβάει όλα τά πράγματα, και τά κάνει αιχμάλωτα, και τά λέτε έδω κοντά στη μάμμα μου θά μείνετε. Όπως η μάμμα τραβάει τά παιδάκια, τά χει κοντά τής, έτσι και ή γή, τραβάει όλα τά πράγματα. Ζώα άνθρώπους, πολυκατοικίες, κτίρια, βουνά, λαγκάδια, ποτάμια, θάλασσες. Άπέραντες θάλασσες. Τις τραβάει κοντά με μία δύναμη τεράστια δύναμη. Έδω σου λείει. Δέ θα φύγεις. Έδώ στη γή. Λοιπόν ή έπιστήμη τι λείει έδω; Ένίκησε τήν έλξη. Από τήν ώρα πού ενίκησε τήν έλξη ή έπιστήμη, κατόρθωσε νά φτάσει στο φεγγάρι, και θά φτάσει και στον Άρη, και στην Άφροδίτη και στα άλλα αστέρια. Ένας άλλος εΐναι αυτός. Θαυμάζετε εσεΐς άγαπητοΐ μου ότι ό άνθρωπος ενίκησε τήν έλξη;

Έγώ θαυμάζω κάτι άλλο. Ποΐο άλλο; Το νά πᾶς στο φεγγάρι, πήγες στο φεγγάρι. Ε, λοιπόν; Έγινες καλύτερος; Άμ δέν έγινες καλύτερος. Η χελώνα εΐτε κάθεται κοντά στο ποτάμι, εΐτε πάει κοντά στη λίμνη, εΐτε άνεβεΐ απάνω σιγά σιγά ή χελώνα, έχει και αυτή τó φεγγάρι τής. Τη βλέπεις τή χελώνα απάνω σε βουνό. 2000 μέτρα εΐδα χελώνα. Ξεκίνησε από κάτω σιγά σιγά άνέβηκε πάνω. Αμ χελώνα εΐναι, όπου νά πάει ή χελώνα φέρει τó καύκαλό τής. Το καύκαλό της φέρνει η χελώνα. Και όπως λοιπόν ή χελώνα εΐτε στα χαμηλά εΐναι, εΐτε στα μεσσαΐα ύψη, εΐτε επάνω στον Όλυμπο, στη κορυφή άνεβεΐ επάνω να κοιτάξει και αυτή από τó μπαλκόνι, τι γίνεται στον κόσμομ αυτόν. Λοιπόν χελώνα παραμένει. Φέρει μαζί τής τó καύκαλό τής, το όστρακό της. Και ό άνθρωπος και στα φεγγάρια νά (...) δέν αλλάζει. Θα μείνει ό ΐδιος. Ό ΐδιος. Ό ΐδιος και θα μολύνει τά φεγγάρια. Και θα βλέπουμε τó φεγγάρι, γιατί από ώρα σε ώρα υπάρχει κίνδυνος, όποιος καταλάβει τó φεγγάρι.

Κατόπιν, ἐνῶ μέχρι τώρα τὸ φεγγάρι τὸ βλέπαμε μὲ μια μαγεία, μὲ μια μαγεία καὶ θαυμασμόν. Θα τὸ τρέμουμε. Θα πούμε μήπως μᾶς ἔρθει ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸ φεγγάρι κάνα μνήμα; (...) Λοιπὸν, ἔφθασες στὸ φεγγάρι ἄνθρωπε καὶ ἐκαυχῆθης. Ενίκησες τὴν ἔλξη. Εγὼ λοιπὸν ἔχω κάτι ἄλλο πρᾶγμα. Ὅπως ὑπάρχει ἡ ἔλξις τῆς γῆς, ὑπάρχει κάποια ἄλλη ἔλξις. Θεὲ μοῦ θεὲ μοῦ, ποῖα εἶναι αὐτὴ ἡ ἔλξις; Εἶναι ἡ ἔλξις πού ἐξασκεῖ ἐπάνω μᾶς σὲ ὄλους τοὺς ἀνθρώπους, σὲ ὅλα τὰ παιδιά τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὐας. Πῶς λέγεται αὐτὴ ἡ ἔλξις; Ἀμαρτία. Μμμ, μας τραβάει αὐτὴ. Αὐτὴ μᾶς τραβάει πρὸς τὰ κάτω, καὶ δὲν μπορούμε νὰ ξεκολλήσωμε ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀμαρτία. Καὶ ἀναστενάζει ἓνας ἀπόστολος Παῦλος, καὶ λέει, ταλαίπωρος ἄνθρωπος. Ποῖος θὰ μὲ σώσει ἀπὸ τὸ κακὸ αὐτὸ τὸ μεγάλο; Εἴμαστε αἰχμάλωτοι τῶν παθῶν μᾶς, των ἐλαττωμάτων μᾶς, ὄλων τῶν κακιῶν μᾶς, καὶ ὅπουδῆποτε καὶ ἂν φτάσωμε θὰ φέρουμε μαζὶ μᾶς αὐτὸ τὸ καύκαλο. Αὐτὸ τον ἄνθρωπο. Κουβαλοῦμε μαζὶ μᾶς ὅπου νὰ πᾶμε, τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐὰ κουβαλοῦμε. Αἰχμάλωτοι εἴμεθα. Λοιπὸν αὐτὴ ἡ ἔλξις τραβάει. Ποῖος τὴν ἐνίκησε; Ποῖος τὴν νικάει; Ποῖος νικάει αὐτὴ τὴν ἔλξη; Τὴν νίκησε ἓνας καὶ μόνον τὴν ἔλξη αὐτὴ τῆς γῆς. Καὶ διέσπασε τὸ ἄτομο καὶ ἔφτασε μέχρι τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ. Ποῖος τὴ διασπάει αὐτὴ τὴν ἔλξη; Τὴ διασπάει ὁ Ἅγιος. Ὁ Ἅγιος, γιὰ νὰ μιλήσουμε στὴ σήμερον γλώσσα, εἶναι ὁ ἀστροναύτης. Ὁ ἀστροναύτης τοῦ πνεύματος, εἶναι κύριε, μάλιστα. Ὁ ἀστροναύτης τοῦ πνεύματος εἶναι. Ε, ρε κόσμε ντουινιά. Θαυμάζεις τοὺς ἀεροπόρους πού κλείνονται σ' ἓνα πύραυλο καὶ πᾶνε στὸ φεγγάρι. Μεγάλη δουλειά! Καὶ δε θαυμάζεις ἐκεῖνο τὸν ἄλλο, ὁ ὁποῖος κατόρθωσε νὰ σπάσει, νὰ νικήσει τὴν ἔλξη, τῆς ἀμαρτίας, καὶ νὰ προχωρήσει, νὰ προχωρήσει μέσα βαθειά, πέρα, μακρά, εἰς ἀπέραντα κόσμους αὐτὸ κλπ. Λοιπὸν νικάει ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Καὶ τὴ νίκη αὐτὴ τὴν δίνει στοὺς Ἁγίους. Ὁ Ἅγιος, ποῖός εἶναι; Αὐτὸς πού πιστεύει. Ὁ ἅγιος εἶναι αὐτὸς πού αἰσθάνεται τὰ ἀμαρτήματά τοῦ. Ὁ ἅγιος εἶναι αὐτὸς πού κλαίει γιὰ τὰ ἀμαρτήματά του. Ὁ ἅγιος εἶναι αὐτὸς πού πολεμᾷ. Που πολεμᾷ συνεχῶς καὶ προσπαθεῖ νὰ νικήσει, καὶ νικάει τὸν ἑαυτὸν τοῦ. Πίστις, τί εἶναι; Εἶναι ὁ πύραυλος. Ὁ πύραυλος. Ὅπως μπαίνει μὲς στὸν πύραυλο ὁ ἀστροναύτης καὶ τραβάει πρὸς τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸν θαυμάζωμεν ὅλοι, ἔτσι ὁ πύραυλος, ὁποῖος... Ἐχετε πύραυλο; Μπεῖτε στὸ πύραυλο. Καὶ ἀμέσως τότε θὰ γίνετε ἀστροναῦται. Ψηλὰ, ψηλὰ θὰ ἀγναντεύετε. Δὲν εἶναι παραμύθια αὐτά. Εἶναι γεγονότα. Δὲν εἶναι παραμύθια αὐτά, εἶναι γεγονότα χριστιανοὶ μοῦ.

Λοιπὸν θέλετε ἓναν ἀστροναῦτη; Πού δὲν πῆγε στὸ φεγγάρι. Ἐδῶ ἀκόμα μα καὶ ταχύτητα φωτὸς νὰ ἀποκτήσει ὁ ἄνθρωπος. Ὅχι αὐτὴ τὴν ταχύτητα πού ἔχουμε. Πού πᾶμε σὰν χελῶνες στὸ φεγγάρι. Νὰ ἀποκτήσει ταχύτητα ἀστραπῆς. Ταχύτητα φωτὸς. Χρειάζονται, ἄκου πρᾶγματα, ἑκατομμύρια χρόνια φωτὸς νὰ ταξιδεύουμε, νὰ ταξιδεύουμε, νὰ ταξιδεύουμε... Καὶ ὕστερα τί γίνεται; Ἡ χελώνα πάνω στὴ κορυφὴ τοῦ Ὀλύμπου. Πέραν τούτου; Πέρα ἀπὸ τὸν ὑλικὸν οὐρανόν. Αἰνεῖτε οὐρανοὶ Θεοῦ τὴν δόξαν. Ἔτσι λέει ἡ γραφή. Δὲν λέει οὐρανός, αἰνεῖτε οὐρανέ. Οὐρανοί. Δὲν ὑπάρχει μόνον... Εἶναι τρεῖς οὐρανοί. Ἐνας οὐρανὸς εἶναι ἡ ἀτμόσφαιρα,. Ὁ δεῦτερος οὐρανὸς εἶναι τὰ ἄστρα, καὶ πέρα ἀπὸ τὸν τρίτο. Εἶναι ὁ τρίτος οὐρανός. Πού πῆγε ποῖος; Ἀστροναῦτης; Ἀμερικάνος, Ρώσος; Πῆγε ἓνας ἀστροναῦτης. Τοῦ πνεύματος ἀστροναῦτης. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Ἀνοῖξε τὴν Ἁγία Γραφή σᾶς, νὰ δεῖτε ὅτι ἔφτασε μέχρι τρίτου οὐρανοῦ. Τρίτου οὐρανοῦ! Καὶ ἤκουσε ἄρρητα ρήματα, ἃ οὐκ ἐξ ὧν ἀνθρώπων λαλήσαι. Δὲν εἶναι παραμύθια, αὐτά εἶναι πραγματικότης. Εκεί ἤρπαγη, μέχρι τρίτου οὐρανοῦ, ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Ἀστροναῦτης, ἦτο ὁ Ἀπόστολος Πάυλος. Καὶ ἀστροναῦτης, τοῦ πνεύματος ἀστροναῦτης εἶναι καὶ ὁ ἅγιος τὸν ὁποῖον ἐορτάζουμε σήμερα. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, τοῦ ὁποῖου τὸ λείψανο φυλάσσει ὡς ἱερὸν θησαυρὸν ἡ πόλις τῆς Θεσσαλονίκης, ἡ νύφη τοῦ Θερμαϊκοῦ.

Καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτά τὰ λίγα τὰ ὁποῖα σᾶς εἶπα, καὶ τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι ἀρκετά. Ἀρκετὰ εντούτοις θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ εἶπω, νὰ δώσω μία σκιαγραφίαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ, πατρός, καὶ διδασκάλου τῆς ἐκκλησίας, Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Ὁ Παλαμᾶς δὲν ἐζησε στοὺς πρώτους αἰῶνας.

Δέν εἶναι ἐκ τῶν Ἁγίων τῶν κατακομβῶν. Των Ἀγίων... Σύγχρονος Ἅγιος... Δέν εἶναι σύγχρονος Ἅγιος τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς ἐκκλησίας. Εἶναι ἅγιος πού ἔζησε 100 χρόνια προτοῦ νά γίνει ἡ μεγάλη καταστροφή, ἡ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ναί ἐκεῖ στήν Κωνσταντινούπολη γεννήθηκε ὁ Ἅγιος Γρηγόριος. Οἰκογένειά τοῦ; Κανείς δέν εἶναι ἀπό τόν βράχο. Ὅπως σας εἶπα καί ἄλλοτε, κανείς δέν εἶναι ἀπό τὸ βράχο. Ἀπό μάννα καί πατέρα γεννιέται. Καί οἱ γονεῖς τοῦ; Το ὄνομα τοῦ Πατέρα τοῦ Κωνσταντίνος. Ἡ μάννα τοῦ, μια γλυκιά, ὑπέροχος μάννα. Ὅνομα καί πράγμα. Καλλονή λεγότανε. Οἰκογένεια 7 μέλη. Πολυμελής οἰκογένεια. Ὁ πατέρας, ἡ μάννα. Πέντε παιδιά ἦτανε. 3 ἀρσενικά, 2 θυληκά. Ὅλη ἡ οἰκογένεια. Ὁ πατέρας ἦτανε συγκλητικός. Σύμβουλος τοῦ βασιλέως, τοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ 2^{ου}. Μάλιστα. Ἐκεῖνο πού διέκρινε αὐτή τὴν οἰκογένεια, ἦτον ἡ ευσέβεια. Συγκλητικός αὐτός. Μέρα νύχτα στοῦ παλάτι. Ἐντούτοις ὅμως, ἐνῶ ζοῦσε μὲς στοῦ παλάτι, ἐζοῦσε μία ζωὴ, θρησκευτικὴ ζωὴ. Ναί, τί σημαίνει αὐτό; Δέν εἶναι ὁ τόπος πού ἀγιάζει ἀδέρφια μοῦ. Δέν εἶναι ὁ τόπος πού ἀγιάζει. Εἶναι ὁ τρόπος πού ἀγιάζει. Μπορεῖ νά πᾶς στὰ ἱεροσόλυμα, καί μὲς στὰ ἱεροσόλυμα, καί ἀπάνω στοῦ Ἁγίου Τάφου, νά ἀμαρτήσεις. Νά διαπράξεις ἀμαρτήματα. Καί ὑπάρχει ἕνας ἱερός πατέρας τῆς ἐκκλησίας, ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης πού λέει, νά μὴν πατάει κανείς στὰ ἱεροσόλυμα. Ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης τὸ λέει. Γιατί; Να μὴ πατάει. Θές ἱεροσόλυμα; Ἄντε στήν ἐκκλησία σου. Γολγοθὰς εἶναι ἡ ἀγία τράπεζα ἀνθρώπου. Γολγοθὰς εἶναι. Καί ἰορδάνης ποταμὸς τὰ δάκρυα τῆς μετανοίας λέγει ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης. Τι πᾶς στὰ κάτω στὰ ἱεροσόλυμα. Πηγάναμε στὰ ἱεροσόλυμα καί ἀμαρτάναμε. ἐπάνω. Προτοῦ ἀκόμα νά γίνει ὁ μπολσεβικισμός, ἀπάνω στή Ρωσία, ἑκατοντάδες, χιλιάδες Ρῶσοι, κατεβαίνανε κάτω στὰ ἱεροσόλυμα καί ἀμαρτάνανε κατὰ τρόπον ἀπαραδειγμάτιστον. Ἀπαραδειγμάτιστον, οἱ Ρῶσοι, ἐπάνω στοῦ Ἁγίου Τόπου. Λοιπὸν τί θές; Δέν λέμε ὅτι τὰ προσκυνήματα. Νά μὴν παρεξηγηθούμε. Δέν λέμε ὅτι τὰ προσκυνήματα εἶναι ἱερὰ καί ἅγια. Ὅχι δέν το λέω τέτοιο πράγμα. Ὅχι προσέξτε. Λέγω ὅτι ἐὰν δέν ἔχεις διάθεση, ὅταν δέν ὑπάρχει διάθεσις, δέν σὲ ὠφελεῖ. Οὔτε τὰ ἱεροσόλυμα, οὔτε ἡ Τῆνος, οὔτε ἡ Ζάκυνθος, οὔτε τὰ λείψανα τῶν ἁγίων. Δέν σὲ ὠφελούν τίποτα. Δέν σὲ ὠφελεῖ οὔτε τὸ ἅγιον ὄρος. Καί στο Ἅγιον Ὄρος να πας... Δέν εἶναι ὁ τόπος. Συντελεῖ καί ὁ τόπος. Ἀλλὰ ἐκεῖνο πού συντελεῖ παρά πάνω ἀπ' ὅλα εἶναι ὁ τρόπος. Ὅχι ὁ τόπος. Μπορεῖς καί μέσα. Μπορῶ νά σας δείξω. Ποῖα εἶναι ἡ πιὸ διεφθαρμένη πόλη, τοῦ κόσμου; Το Παρίσι εἶναι. Καί μὲς στοῦ Παρίσι ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού ζοῦνε βίον ἀσκητικόν, τὸ ὁποῖον δέν ζοῦνε οἱ ἀσκηταί... Μάλιστα. Μὲς στοῦ Παρίσι, καί μὲς στή Νέα Υόρκη, καί μὲς στοῦ Λονδίνου. Καί μέσα ἀκόμη εἰς τὸ Κρεμλίνο. Στο Κρεμλίνο πού ἀπάνω ἦταν ὁ πατέρας ὁ Στάλιν, ὁ ἄθεος καί ἄπιστος, καί κάτω στοῦ ὑπόγειο ἡ κόρη τοῦ ἡ Σβελτάννα ἔκανε προσευχές. Κοσμοποχοῖνι ἦταν. Λοιπὸν δέν εἶναι ὁ τόπος. Ὁ τρόπος εἶναι. Καί ὁ τρόπος λοιπὸν. Ἐνῶ ζοῦσε μὲς τὸ διεφθαρμένο Βυζάντιο, στή περίοδο τῆς παρακμῆς, ἐντούτοις ὅμως ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἔτσι λεγότανε, ζοῦσε βίον Ἅγιον. Μέσα ἐκεῖ, μέσα...

Ὁ πατέρας τοῦ ἀρρώστησε. Ἦταν 7 χρονῶ, πρῶτο παιδί ἦτανε. Καί μὲς στοῦ σπίτι ἦταν ἀγωνία. 7 χρονῶ παιδί ὁ Γρηγόριος ὁ πρῶτος, τὰ ἄλλα θὰ ταν μικρότερα, ἀπὸ 2 χρονῶ μέχρι 7 χρονῶ. Καί ἡ μάννα. Πιστὴ ἦταν ἡ μάννα, ἀλλὰ κλονίστηκε. Πέθενε ὁ ἄνδρας. Ἄνδρα πού θὰ ἀφήσουμε τὰ παιδιά; Νά πεις στοῦ βασιλιά νά τὰ προστατεύσει. Καί κεῖνος τί ἀπήντησε; Κούνησε τὸ χέρι τοῦ. Ξεκρέμασε τὴν εἰκόνα τῆς Παναγιᾶς, γονάτισε καί εἶπε. Τι εἶπε; Παναγιὰ μοῦ στὰ χέρια σου ἀφήνω τὰ παιδιά μου. Σε σένα ἀφήνω τὰ παιδιά μου. Μεγάλος λόγος εἶναι αὐτός. Γονεῖς πού μὲ ἀκούετε, δέν θὰ ζήσετε αἰώνια, στοῦν κόσμον αὐτό. Θὰ φύγετε. Τα παιδιά σᾶς, ἡ μεγάλη ἀγωνία σᾶς. Τα παιδιά σᾶς. Στην Παναγιὰ στοῦ Χριστοῦ. Δέν εἶναι ἡ προστασία τῶν ἀρχόντων, οἱ θέσεις πού ἀσφαλίζουν τὰ παιδιά. Μακάρια τὰ παιδιά που οἱ γονεῖς τῶν τὰ ἐμπιστεύονται στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ. Μεγάλο πράγμα εἶναι αὐτό. Το πρῶτὸ πῆγατε. Μια ἀπὸ τίς πιὸ ὠραῖες εὐχές τῆς Θεῖας Λειτουργίας, ποῖα εἶναι; Ἐαυτοὺς καί ἀλλήλους καί πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ Θεῷ παραθώμεθα. Πω, πῶ, πῶ! Ποῖος τὰ σκέπτεται. Καί ὁ παπᾶς. Καί ἀπὸ κάτω οἱ Χριστιανοί. Ἐαυτοὺς καί ἀλλήλους καί πᾶσαν

τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα. Ὅπως ἓνα πολύτιμο πράγμα, δὲν τὸ κρατᾶς, ἀλλὰ τὸ ἐμπιστεύεσαι στὸ ταμεῖον τῶν παρακαταθηκῶν. Γιατὶ ξέρεις ὅτι 100% εἶναι βέβαιον καὶ ὅτι θὰ πᾶς νὰ τὸ πάρεις. Ἔτσι λοιπὸν τὰ παιδιά. Νὰ τὰ ἐμπιστευτοῦμε στὰ χέρια τῆς Παναγιάς. Στα χέρια τοῦ Θεοῦ. Στα χέρια τοῦ Χριστοῦ. Ἐαυτοὺς καὶ ἀλλήλους, καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα. Μεγάλο πράγμα εἶναι αὐτό. Ἔτσι λοιπὸν καὶ ὁ γρηγόριος. Ὁ πατέρας τοῦ Γρηγορίου, ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Συγκλητικός, προτοῦ νὰ παραδώσει τὸ πνεῦμα τοῦ στὸ Θεό. Ἀπαντώντας στὴ γυναίκα τοῦ πού ἀγωνιοῦσε τί θὰ γίνουν τὰ παιδιά, ἀπήντησε ὅτι τὰ παιδιά τὰ ἐμπιστεύομαι στὴν Παναγιά. Τη γλυκιά μάνα τοῦ Κόσμου. Ὁρφανὰ παιδιά, μεγάλο πράγμα ἢ ὀρφάνια. Μόνον ὅποιος δὲν ἐγένε ὀρφανός, δὲν εἶναι ὀρφανός, δὲν ξέρει τί πίκρα εἶναι ἢ ὀρφάνια. Ἀλλὰ ὅσοι εἶστε ὀρφανοί. Καὶ ὑπάρχουν ὀρφανοί, ἄνδρες γυναῖκες. Μὴν φοβείστε. Δὲν εἶστε ὀρφανοί. Πατέρα ἔχετε τὸν Θεόν. Καὶ μάνα τὴ γλυκιά μάνα τὴν Παναγία.

Αὐτός... Ἄν ὑπάρχει ἓνας κυβερνήτης, πού ἐπίστευε πραγματικὰ στὸ Θεό. Ἀπὸ τὸν καιρὸ πού γινήκαμε ἓνα μικρὸ Βασίλειο στὰ Βαλκάνια. Ἄν ὑπάρχει ἓνας πού πραγματικῶς ἦταν Χριστιανός, ἦταν ὁ Καποδίστριας, πού ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες τὸν σκοτώσαμε, ὅταν πήγαινε τὴν Κυριακὴ στὴν ἐκκλησιὰ. Καὶ ἀκόμη οἱ σφαῖρες εἶναι σφηνωμένες πάνω εἰς τὴν ἐκκλησιὰ ἐκεῖνη. Τι εἶχε; Μπροστὰ τοῦ εἶχε τὴν Παναγιά. Καὶ ἓναν πίσω. Ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Ἰωάννης. Ἐμπιστεύεται τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ τὴν Ελλάδα τὴν ἀγαπημένη του πατρίδα, σὲ σένα γλυκιά μου μάνα. Καὶ κάθε πρωτὴ ἐφιλοῦσε τὴν Παναγιά. Ἔκανε τὸ σταυρὸ τοῦ. Πού νὰ φτάσουνε... Λοιπὸν ἢ οἰκογένεια. Στὴν οἰκογένεια εἶμεθα. Στὴν οἰκογένεια τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ, τοῦ Παλαμᾶ. Ναί, ἐκεῖ εἶμεθα. Καί... 7 χρονῶ ὀρφανὸ τὸ παιδί. Ἀλλὰ ἦτο κάτω ἀπὸ τὴν προστασία τῆς Παναγίας. Ἔξυπνο ἦτο. Εὐφυέστατο ἦτο. Το προστάτευσε, καὶ τὰ ἀνάκτορα τὸν προστάτευσαν. Το πῆραν μέσα, ἀνετράφηκε. Προχώρησε στὰ μαθήματα. Ἔγινε 15, 16, 18, 20 χρονῶ. Στὸ μοναδικὸ Πανεπιστήμιο τοῦ κόσμου. Δὲν ὑπῆρχε ἄλλο πανεπιστήμιο στὸν κόσμον. Τώρα καὶ τὰ κατσάβραχα θὰ ἀποκτήσουν πανεπιστήμιο. Τι μέλει τὰ γίνε. Καὶ μετὰ ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὰ πανεπιστήμια. Θυμᾶστε, ἐγὼ θὰ πεθάνω. Γέρος ἄνθρωπος εἶμαι... Μετὰ ἀπὸ τὰ πανεπιστήμια, ὅταν ὅλοι γίνουν, ὅλοι γίνουνε μηχανικοί, γιατροί, δικηγόροι, καθηγηταί, ἐπιστήμονες κλπ. Μετὰ, ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὰ πανεπιστήμια, τὰ ἑλληνικὰ πανεπιστήμια, θὰ γραφεῖ μία λέξις. Ζητεῖται γεωργὸς καὶ βοσκός. Ζητεῖται γεωργὸς καὶ βοσκὸς καὶ θὰ ἔρθει ἢ Κίνα καὶ θὰ βάλει τάξη στα ἑλληνικὰ πράγματα. Διότι θὰ πεῖ. Ἀπὸ τὸν πρόεδρο Δημοκρατίας, μέχρι τὸν τελευταῖο κλητῆρα, τὰ τσαπιά σᾶς. 3 ὥρες τὰ τσαπιά σᾶς Νὰ δουλεύετε τὴ γῆ. Ὅχι διότι εἶμαι ὑπὲρ τοῦ κυνικοῦ, ὄχι δὲν το λέγω αὐτό. Ἀλλὰ πρέπει εἶμεθα, νὰ ἔχουμε ἀνοικτὰ τὰ μάτια καὶ ὅτι καλὸ, ὅτι καλὸ ἔχει μία χώρα νὰ τὸ θαυμάζουμε. Τους βλέπεις ἐκεῖ τοὺς Κινέζους. Μία μπλούζα ἔχουνε. Δὲν ἔχουν πολλές μπλοῦζες. Μία μπλούζα. Ἄθεοι εἶναι, ἄπιστοι εἶναι, ἀλλὰ ἐφαρμόζουν τὸ εὐαγγέλιο. Μάλιστα, τὸ ἐφαρμόζουν. Ἀνάποδα, ἀνάποδα. Το ἐφαρμόζουν κύριοι. Δυὸ ἑκατομμύρια μὲς στὴν Ἀθήνα. Δυὸ ἑκατομμύρια. Το μεσημέρι σκέπτηκες; Το πιάτο σοῦ ἐκεῖνο πού τρῶς, εἶναι γεμάτο ἰδρώτα τοῦ γεωργοῦ, καὶ τοῦ βοσκοῦ. Τι ἔκανες; Πού δούλεψες; Τι ἔκανες; Α, ἔτσι. Κορόιδα εἶναι αὐτὰ τὰ πτωχαδάκια; Πρέπει νὰ γίνε μία ἐπανάστασις. Ριζικὴ ἐπανάστασις. Ριζικὴ, μεγάλη. Κατέφθασε, εἰς βάθος. Με βάθον τοῦτο τὸ εὐαγγέλιο. Ἄθεοι εἶναι αὐτοί, ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιο ὅμως παίρνουνε αὐτὰ τὰ πράγματα. Ἦτις οὐ θέλει ἐργάζεται, μηδὲ ἐσθιέτω. Για φανταστεῖτε τόσο σκυλολόι, τόσο σκυλολόι, πού μαζέψαμε στὴν Ἀθήνα, στὶς μεγάλες πόλεις, εἰάν στρωθοῦν σὲ δουλειά, καὶ οἱ γλάστρες θὰ γεμίσουν ἀπὸ ρόδα καὶ τριαντάφυλλα. Ἐπιστήμονας. Ναί, ἂν σπουδάζει ἐπιστήμονας αὐτός, γιὰ τὴ γνώση, ναί. Δὲν σπουδάζει ἀπὸ ἔρωτα γνώσεως καὶ ἐπιστήμης. Σπουδάζει γιὰ τοῦτο, καὶ ὄχι γιὰ τίποτε ἄλλο. Δὲν εἶμαι ἐναντίον τῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ ἐναντίον τῆς εκμεταλλεύσεως τῆς ἐπιστήμης. Της πλαστογραφῆσεως τῆς ἐπιστήμης. Της θεοποιήσεως τῆς ἐπιστήμης.

7 χρονώ παιδί. Ανεδείχθηκε, έγινε 20 χρονώ. Όταν έφτασε 20 χρονώ, στο μοναδικό πανεπιστήμιο είχανε θέμα. Ποίο θέμα είχανε οι Βυζαντινοί; Θέμα είχανε, «ό Άριστοτέλης». Άπ' όλους τούς φοιτητάς πού επραγματεύτηκε καλύτερα τὸ θέμα, πού πήρε ἄριστα, ἦτανε ὁ Γρηγόριος. Εἶπε δὲ ὁ σχολάρχης. Ὁ πρύτανης τοῦ πανεπιστημίου Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι καὶ ἂν ἀκόμα αὐτός ὁ Ἄριστοτέλης τὸν ἄκουε, θὰ ἔλεγε ὅτι ἡ καλύτερα διατριβή, ἦτανε ἡ διατριβὴ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ.

Το μέλον, τὸ κοσμικὸ μέλον προσημηδία εὐχαρίστως δία τὸν Γρηγόριον. Ἄν ἔμενε στὸ παλάτι, θὰ γινόταν Συγκλιτικός. Ἄν ἔμενε στὸ παλάτι θὰ γινόταν στρατηγός. Ἄν ἔμενε στὸ παλάτι θὰ γινότανε ἀξιωματοῦχος. Ἐπαρχος, καθηγητής, ἴσως καὶ Κυβερνήτης. Θὰ ἔμπαινε μέσα εἰς τὴ πολιτικὴ ἱστορία. Δὲν προτίμησε τὰ ἐγκόσμια. Ἐπροτίμησε τὰ ἐπουράνια. Ἐπροτίμησε μεταξὺ κοσμικῆς βασιλείας καὶ ἐπουρανίου βασιλείας, ἐπροτίμησε τὴν ἐπουράνιον βασιλεία. Καὶ ἔτσι μία μέρα εἶπε δειλὰ δειλὰ στὴ μάνα τοῦ. Μάνα δὲν μπορῶ νὰ μείνω στὰ ἀνάκτορα. Θὰ φύγω. Παιδί μου πού θὰ πᾶς; Ἐνας διάλογος πού υπενθυμίζει τὸν διάλογο τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσσοστόμου μὲ τὴν ἀγίαν του μητέρα τὴν Ἄνθοῦσα. Ἄλλὰ πρὸς τιμὴν πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι ἡ Καλονή, ἡ μητέρα τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου ἦταν ἀνωτέρα ἀπὸ τὴν Ἄνθοῦσα. Ἡ Ἄνθοῦσα τὸν ἐμπόδισε, ἀπὸ ἕνα φίλτρο, δὲν τὸν ἄφησε νὰ φύγει κοντὰ Του. Ἐνῶ ἡ Καλονή. Δόξα σοὶ ὁ Θεὸς εἶπε. Ω, πῶς σὲ βλέπω καὶ χαίρομαι παιδί μου. Να γίνεις, νὰ ἀφιερῶσεις τὸν ἑαυτὸ σοῦ στὸ Χριστό. Εἶναι ἡ εὐχὴ τοῦ πατέρα σοῦ. Στὸ Χριστὸ καὶ μόνο στὸ Χριστό. Καὶ θὰ ἔμαι καὶ ἐγὼ κοντὰ σοῦ. Καὶ ὅλη ἡ οἰκογένεια θὰ φύγει μὲ τὸ Γρηγόρη. Ὅλη ἡ οἰκογένεια. 2 ἀδερφάδες, 3 ἀδελφοί, ἡ μάνα, ὅλοι, στὸ Θεό. Πού τέτοιο φαινόμενο. Πού τέτοιο φαινόμενο. Τολμάει ἐδῶ παιδάκι νὰ πεῖ ὅτι θὰ ἀφιερῶθεῖ, νὰ γίνει ἡ μοναχὸς ἢ ἱεραπόστολος. Φωτιά! Σεισμός, καταποντισμός. Τίποτε. Ἦταν ἄλλη ἐποχὴ ὅμως. Που ηδύνατε μεγάλη ἐκτίμηση στὸ ἱεραποστολικὸν ἰδεῶδες, ἢ μοναχικὸν ἰδεῶδες. Πού πήγε; Στὸ Ἅγιον Ὄρος. Τι ἔκανε στὸ Ἅγιον Ὄρος; Αὐτὸς τὸ ἐκλεκτὸ παιδί τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἐζύμωνα καὶ ἔσκιζε ξύλα, καὶ ἔπλενε καὶ καθάριζε. Καὶ ἔκανε σκληρὲς δουλειές. Καὶ μοναχὸς ἐγίνε. Καὶ σὲ κοινόβιο ἐζήσε. Καὶ ἐκτὸς κοινοβίου ἐζήσε. Μέσα σὲ μία ἀπόκρημνο, πού ὑπάρχει μέχρι σήμερα, πού λέγεται Γλώσσα. Εκεί ἐπάνω πού τὴ δέρνουν τὰ κύματα τὰ ἄγρια. Καὶ μόνον, ἄγρια πουλιά, ἀετοί. Μέσα ἐκεῖ πέρα ἀσκήτευσε αὐτὸ τὸ ἐκλεκτὸ παιδί τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Καὶ ἀπὸ κει ἔφυγε καὶ πήγε πού; Στὴ Βέροια. Σ' ἕνα ἄλλο βουνό. Καὶ εἶχε μαζὶ τοῦ, πόσους εἶχε; Ἄλλους 10. Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή, στὰ κελιά τούς. Στὰ κελιά τους. Σάββατο-Κυριακὴ βγαῖναν ἔξω. Κουβεντιάζανε μὲ τούς ἀνθρώπους. Πέντε μέρες μὲ τὸ Θεὸ κουβεντιάζανε συνεχῶς. Ἡ προσευχὴ τούς; Γιὰ ἀκοῦστε τὴν προσευχὴ. Τὴν προσευχὴ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Ἀκοῦστε τὴν προσευχὴ τοῦ. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ φώτισον τὸ σκότος μου. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ φώτισον τὸ σκότος μου. Κρατῆστε τὸ αὐτό. Στὸ τέλος θὰ σᾶς πῶ δυὸ λέξεις γιὰ αὐτὸ τὸ πράγμα. Τελειώνοντας θὰ σᾶς πῶ δυὸ λέξεις ἀπάνω «στὸ σκότος μου». Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ φώτισε τὸ σκότος μου. Αὐτὸς ὁ ἐπιστήμων. Αὐτὸς ὁ πανταῆμων. Αὐτὸς πού ἤξερε ἀπ' ἔξω Πλάτωνα, Ἄριστοτέλη, φιλοσόφους, νὰ λέει φώτισον τὸ σκότος μου. Γιὰ νὰ τὸ σκεφτεῖτε. Ἄν θέλετε ἀπάντηση, ἂν εἴστε κανεὶς ἐπιστήμων, καὶ λέει γιὰ κοίταξε τώρα. Φώτισε τὸ σκότος μου. Σκοτάδι πού χει ὁ ἄνθρωπος, σκοτάδι. Φώτισον τὸ σκότος μου. Ἄν θὲς ἀπάντηση σὲ ἐπιστημονικὴ γλώσσα, τότε μὴ διαβάσεις Γρηγόριο Παλαμᾶ, διάβασε ἕνα βιβλίον σύγχρονο τὸ ὁποῖο ἔχει μεταφραστεῖ σὲ ὅλες τὶς γλώσσες τοῦ κόσμου καὶ ἔκανε μεγάλο κρότο. Διάβασε (...). Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ὁ ἄγνωστος. Καὶ τότε θὰ δικαιῶσεις κατὰ πάντα τὸν Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶν, πού μέσα σὲ μία σπηλιὰ τῆς Βεροίας, ἔκανε συνεχῶς τὴν προσευχὴ τοῦ καὶ ἔλεγε, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, φώτισον τὸ σκότος μου.

Λοιπὸν ἐκεῖ στὸ Ἅγιον Ὄρος. Καὶ κει στὴ Βέροια ἀσκήτεψε. Ἐμεινε ἐκεῖ; Ὁχι. Το λέει ὁ ἴδιος. Ἐφυγε. Ἐφυγε, καὶ ποῦ πήγε; Μὲς στὴν παπια τῆς κοινωνίας. Μὲς στὸ κακό. Πῶς τὸ λέγει; Ἐνα ἀπὸ τὰ δυὸ πράγματα πρέπει νὰ κάνω λέει. Ἡ νὰ μείνω καὶ νὰ ἡσυχάζω καὶ νὰ ἀπολαμβάνω τὰ

θέλητρα, τὰ ὄντως πραγματικῶς θέλητρα πού ἔχει ἡ μοναχική ζωή, καί νὰ ζῶ τὸ θαβώρειον ὄρος, ἢ πρέπει νὰ κατέβω κάτω νὰ πολεμήσω. Προτίμησε τὸ δεύτερο. Γιατί; Εἶδε φωτιά, καί ὅταν βλέπεις φωτιά, στή γειτονιά σοῦ δὲν κοιμᾶσαι. Τρέχεις νὰ ρίξεις καί σὺ ἕναν κουβὰ. Γιατί ἅμα δὲν σβήσει ἡ φωτιά... ἂν μία φωτιά πιάσει ἐδῶ στήν πόλη μέσα, τρέχουμε νὰ τὴ σβήσουμε, γιατί ἅμα δὲν τὴ σβήσωμε τὴ φωτιά, θὰ κάψει ὅλη τὴν πόλη. Καί ἔχουμε παραδείγματα, ἀπὸ φωτιά κήκε ὀλόκληρος ἡ πόλις ὅπως στή Θεσσαλονίκη. Ὅταν λοιπὸν βλέπεις φωτιά, καί στὸ Ἅγιον Ὄρος νὰ ἔσαι κατέβα κάτω νὰ σβήσεις τὴ φωτιά, νὰ φέρεις τὸ κουβαδάκι σοῦ νὰ σβήσουμε τὴ φωτιά. Γιατί ἅμα δὲ σβήσουμε τὴ φωτιά, θὰ φύγει ἡ φωτιά ἀπὸ δῶ καί θὰ προχωρήσει μες στὸ Ἅγιον Ὄρος, καί δὲ θὰ μείνει τίποτε στὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἔτσι λέγει ὁ γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Δὲν εἶναι δικὰ μοῦ λογία. Ναὶ ἀσκητῆς, ναὶ μοναχός, ναί. Ἀλλὰ ὅταν μες στή κοινωνία, κλονίζεται ἡ κοινωνία, καί ἀνάβει φωτιᾶς καί Μέγας Ἀντώνιος νὰ σαι, καί ἀσκητῆς νὰ εἶσαι, κατέβα κάτω. Νὰ δουλέψωμε μαζί, νὰ ἀγωνιστοῦμε μαζί, νὰ φτιάξουμε μία νέα πατρίδα, ἕνα νέο κράτος, μία νέα κοινωνία. Λιγότεψαν τὰ πρόσωπα τὰ ἱεραποστολικά λιγότεψαν ἀδέρφια μοῦ. Λιγότεψαν. Πολὺ ὀλιγόστεψαν. Καί κάπου λέγει ὁ Χρυσόστομος. Τι νὰ κάνω ὁ ἔρημος ἂν εἶναι κανὰς καλός, πού ἀγαπάει τὸ Χριστό, το σκάει καί φεύγει. Καί πάει στὰ μοναστήρια. Που εἶσαι ἐδῶ νὰ αγωνίζεσαι ἐδῶ; Τι νὰ κάνω ἐδῶ πέρα μόνος μου; Καί τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἔχει καί ὁ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὁ φιλομόναχος. Ὁ ὑποστηρικτῆς τῶν μοναχῶν. Δὲν εἴμεθα ἐναντίον τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ἀλλὰ ζητοῦμε τὸ μοναχικὸν βίον ἐμπροσθοφυλακή. Μπροστὰ στὸν ἰσχυρὸ ἀγῶνα τὸν ὁποῖον δίδει ἡ ὀρθοδοξία καί ἡ κοινωνία μᾶς. Ἄφησε λοιπὸν, ἀφησε τὴ Βέροια. Ἄφησε τὰ κομποσχοίνια. Ἄφησε ὅλα αὐτὰ, ὅλα, καί κατέβηκε κάτω στή Θεσσαλονίκη γιατί μες στή Θεσσαλονίκη ἀναψε φωτιά. Ποῖος ἀναψε φωτιά; Ἕνας αἰρετικός. Ποῖα ἡ φωτιά; Μία αἵρεσις. Ποῖος ὁ αἰρετικὸς πού ἔβαλε φωτιά μες στή Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία; Ἦτανε ἕνας καλόγερος. Ὁρθόδοξος; Ὁχι. Ὁ πάπας τὸν ἔστειλε γιὰ δῶρον ἐδῶ στήν Ἑλλάδα. Ἦταν ὁ πρῶτος ουνίτης. Ἦταν ὁ πρῶτος ουνίτης. Ὁ πρῶτος ουνίτης παρουσιάστηκε τότε στὰ χρόνια τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Το ὄνομα τοῦ; Βαρλαάμ. Εὐφυέστατος, οξυνούστατος, μελετηρότατος, εργατικότατος, δραστηριότατος. Ἕνας νέος Ἄρειος τῆς ἐκκλησίας. Καί ὅπως ὁ Ἄρειος ἔζησε 100 χρόνια τὴν ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἔτσι καί ὁ νέος αὐτὸς Ἄρειος πού φαινότανε ἕνας ἀσκητῆς μετὰ τὸ κομποσκοῖνι τοῦ, μετὰ τὰ αὐτὰ τοῦ... Ἀσκητῆς καί ἅγιος καί φιλόσοφος καί ἰσχυρός τὸν νοῦ καί τὴ διάνοια καί ἰκανὸς νὰ ἐκφράσει τὰ λεπτότερα νοήματα τῆς σκέψεώς τοῦ, αὐτὸς ἐνεφανίσθει. Ποῖος θὰ τὸν πολεμήσει; Οἱ ταλαίπωροι καλογέροι. Ἄγιοι ἄνθρωποι. Ἄγιοι. Μὰ δὲν εἶχανε τὴ μὀρφωση. Δὲν εἶχανε τὴ μὀρφωση. Εἶναι στιγμὲς πού χρειάζεται μὀρφωσις. Εἶναι στιγμὲς πού χρειάζεται δύναμις. Τὸν Ἄρειο τὸν πολέμησαν καί οἱ Ἄγιοι ἀλλὰ προπαντὸς τὸν πολέμησε καί τὸν ἐνίκησε ὁ Ἀθανάσιος πού ἦτανε κατὰ πάντα συγκεκροτημένος καί ἐξόχως μελετημένος καί ἐγνώριζε γραφάς, γνῶστης τῶν γραφῶν, καί πάσης ἄλλης μορφώσεως. Ποιὸς θὰ τὸν νικήσει; Κορόιδευε. Αὐτὸς ὁ Βαρλαάμ πῆγε στὸ Ἅγιον Ὄρος καί βρῆκε κάτι πτωχαδάκια, κάτι καλογήρους πτωχαδάκια καί τοὺς κορόιδευε. Τι τοὺς κορόιδευε; Γιατί αὐτοὶ οἱ καλόγεροι στὸ Ἅγιον Ὄρος. Τώρα πᾶμε στήν ἄλγεβρα. Ποῖα εἶναι ἡ ἄλγεβρα; Ὅπως ὑπάρχουν ἄλγεβρα στὰ μαθηματικά, δύσκολα μαθήματα, ἔτσι ὑπάρχουν καί στήν πνευματικὴ ζωή, δύσκολα μαθήματα, που ὀλίγοι τὰ ξέρουνε. Λοιπὸν, αὐτοὶ ὅπως λοιπὸν τὴ θεωρία τοῦ Αἰνστάιν τὴν ξέρουνε ὀλίγοι μόνον, ἐλάχιστοι ἐπιστήμονες κλπ, ἔτσι καί τὴν θεωρίαν αὐτὴν πού θὰ σᾶς ὀμιλήσω, ὀλίγοι τὴν ξέρανε. Κάτι καλόγεροι στὸ Ἅγιον Ὄρος. Το μυστικὸ. Ποῖο μυστικὸ; Το πιο μυστικὸ; Εἶναι γραμμένο στήν Καινὴ Διαθήκη. Ποιὸ εἶναι; Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ὁ γίγας τοῦ Πνεύματος. Ὁ ἀστροναύτης τοῦ πνεύματος.

Ποῖο εἶναι; Εἶναι ἡ λεγομένη νιπτική προσευχή. Εἶναι τὸ «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε». Λοιπὸν ἐκεῖ στὸ Ἅγιον Ὄρος, υπῆρξαν καί ὑπάρχουν, οἱ ἄνθρωποι τῆς προσεχῆς. Προσεύχονται. Κάτω ἀπὸ τὰ ἄστρα. Προσεύχονται. Με δάκρυα στὰ μάτια. Ἐγὼ τὸ παραδέχομαι. Ὅτι αὐτοὶ οἱ ἀσκηταὶ πού ὑπάρχουν στίς σπηλιὰς σὰν ἀετοί. Κρυμμένοι, μακριά, ἔξω ἀπὸ τὸν κόσμον. Με μια λαχτᾶρα στὸ

Θεό, με έναν θεϊό έρωτα, αυτοί τι λένουν; Λέγουνε... Αυτοί βλέπανε φῶς. Φῶς βλέπανε. Το κελλί τους φανάρι γινόταν τήν νύχτα. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ. Λάμπανε τὰ φῶτα. Λάμπανε. Φῶς. Φωτόμορφα τέκνα τῆς ἐκκλησίας, αυτοί κλπ. Πῆγε αὐτός ὁ Βαρλαάμ καί τους κοροΐδευε, κοίταξε τους παλιοκαλογέρους λέγει ἐδῶ πέρα. Βλέπουν τὸ θαβῶριον φῶς. Τους κοροΐδευε. Το θαβῶριον φῶς. Καί ἀπάνω στοῦ θέμα αὐτό πιαστήκανε ἄγρια, καί ἀνοίξανε μια σφοδρὰ σηζύτηση. Ποῖος τὸν πολέμησε; Τον πολέμησε ὁ Γρηγόριος. Αὐτὸν τον φωνάζανε οἱ καλόγεροι. Ταπεινοὶ οἱ καλόγεροι, ὄχι ἐγκωισταί. Σου λέει, ἐμεῖς δὲν μπορούμε νὰ τὰ βγάλουμε πέρα μὲ αὐτόν. Τον ιταλιάνο, τὸν φιλόσοφο, τὸν πάπα. Μόνον ὁ Γρηγόριος. Τον παρακαλέσανε, καί ἔδωσε μάχη. Μάχη! Αὐτό εἶναι ωραῖο ματς. Το μάτς τοῦ πνεύματος. Νὰ βλέπεις τώρα ἕνα Γρηγόριον Παλαμᾶ, καί ἕνα Βαρλαάμ καλόγερο, καί ἀνοίγεται ἕνα μάτς σ' ὅλη την... γνωστὸν ὅπως τώρα παρακολουθοῦν τὶς λεπτομέρειες τοῦ μάτς. Προχθὲς ἢ Θεσσαλονίκη, ἄδειασε ἢ Θεσσαλονίκη. Λέω τί γίνεται στή Θεσσαλονίκη ρε παιδιά; Ἄδειασαν οἱ δρόμοι. Μὰ δὲν ξέρετε πάτερ μου λέει γίνεται ἐδῶ στοῦ γήπεδο, στοῦ ἄκρον τῆς πόλεως. Μαζευτήκανε 50.000, 60.000, 70.000, 100.000. Φωνὲς στριγγλιές, θηριώδης φωνὲς. Καί εἶπα, ὅταν ἐπέτυχε τὸ γκολ, το γκολ ὅταν ἐπέτυχε ἢ ὁμάς, τότε λοιπὸν εσείστηκε ὀλόκληρη ἢ Θεσσαλονίκη. Ρὲ ψεύτικος κόσμος ντουινιά. Για μία χαμένη καὶ ελεεινή. Για μία μπάλα. Για μία μπάλα, εσείετο... Συγκινῆσαι. Καί γράφανε οἱ ἐφημερίδες ὀλόκληρα κατεβατά. Ὅχι τὸ μάτς τῆς ὕλης. Το μάτς τοῦ πνεύματος. Καί δὲν εἶναι τὸ Βυζάντιο καθυστερημένο. Εἶναι προοδευμένο. Εἶναι κράτος πνεύματος καί ὄχι ὕλης. Πού ἐφιλοσόφει ὑπεράνω τῶν μεγάλων πραγμάτων.

Λοιπὸν τέτοιο ἦταν τὸ Βυζάντιο. Ὅχι ὅπως τὸ παρουσιάζουν. Κόσμε ἄς στρυμώχνεσαι στα... Κόσμε ἀς κατεβαίνεις μὲ τὰ πιστόλια, γιὰ νὰ ἀγωνιστεῖς γιὰ τὶς ιδέες τοῦ Μαό καὶ τὶς ιδέες τοῦ Μάρξ καὶ τὶς ιδέες τοῦ Λένιν καὶ δὲν ξέρω καὶ τίνος ἄλλου. Κόσμε ταπεινὲ καὶ μικρὲ. Ὑψώσου ψηλά. Ἀπάνω στὰ μεγάλα καὶ τὰ ὑψηλά, τὰ πνευματικὰ καὶ ἐπουράνια πράγματα. Μάτς μέσα στή Θεσσαλονίκη. Ἀπ' τὸ ἕνα μέρος εἰδήσεις καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ἀνατολή. Εἶναι περιττὸ νὰ σᾶς πῶ ὅτι ἐνίκησε ὁ Γρηγόριος. Σκληρὸς ἀγώνας. 20 χρόνια πάλευε συνεχῶς στὸν ἀγῶνα αὐτόν. Τι ἀπέδειξε; Τι εἶπε; Δὲν μπορῶ νὰ σᾶς ἀναπτύξω ὅλη τὴν ἄλγεβρα. Ἐνα μόνο σᾶς λέγω. Εἶπε στὸν καλόγερο. Ὁ καλόγερος εἶπε ὅτι δὲν εἶναι τέλειος ὁ ἄνθρωπος ἐὰν δὲν γνωρίσει Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλη. Λέγει ὁ Βαρλαάμ. Γιὰ νὰ γίνεις ἄνθρωπος τέλειος, πρέπει νὰ διαβάσεις τὸν Πλάτωνα τὸν Ἀριστοτέλη. Του ἀπαντᾷ ὁ ἄλλος. Πῶς νὰ σοῦ ἀπαντήσω καλόγερε τῆς δύσεως πού ρθες μὲ χρήματα ἐδῶ στήν Ἑλλάδα νὰ μαγαρίσεις τὴν πατρίδα, τὸ Βυζάντιο; Πῶς νὰ σοῦ μιλήσω λέει; Θὰ σοῦ μιλήσω μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀγγέλων. Ὅχι μὲ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀγγέλων. Θὰ σοῦ μιλήσω μὲ τὴν γλῶσσαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄνοιξε τὸ εὐαγγέλιο καὶ δὲς τί λέει γιὰ τὴν τελειότητα τὸ εὐαγγέλιο. Πότε ὁ ἄνθρωπος εἶναι τέλειος; Το εἶπε ὁ Χριστός. Τα ἄχραντα χεῖλη τοῦ Χριστοῦ μᾶς. Τι εἶπε; Τι εἶπε. Εἰ θέλεις τέλειος εἶσαι, διάβασε Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλη; Καί γίνε ἐπιστήμονας καὶ ἀστρονόμος καὶ φυσικός; Ὅχι. Κάτι ἄλλο. Αὐτὸ πού ἐφαρμόζουν στήν Κίνα. Μπρος κάτω τὰ χρήματα. Κάτω οἱ περιουσίες. Νὰ ζήσουμε σὰν ἀδέρφια. Ω, πόσο εὐτυχής! Πόσο μεγάλο εἶναι τὸ εὐαγγέλιο. Πόσο μεγάλο εἶναι τὸ εὐαγγέλιο. Πῶ, πῶ, πῶ. Ζαλίζομαι. Α, τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ. Νὰ μὴν τὰ ἐφαρμόζουμε ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες. Νὰ τὰ ἐφαρμόζουν οἱ Κινέζοι ρε παιδιά. Εἰ θέλεις τέλειος εἶσαι πώλησε τὰ ὑπάρχοντά σοῦ. Ἐλᾶτε νὰ ζήσουμε σὰν ἀδέρφια. Πτωχοὶ ἄλλα μὲ Χριστό, βασιλιά στὸν κόσμο τοῦτο. Του λέει λοιπὸν, τὸν κόλλησε στὸν τοῖχο. Γκολ. Τι εἶναι αὐτὰ πού τοῦ λέει. Δὲν τοῦ εἶπε, τοῦ Βαρλαάμ. Δὲν εἶπε ὁ Χριστός γιὰ νὰ γίνεις τέλειος νὰ διαβάσεις Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλη, καὶ φιλοσόφους καὶ μηχανικούς. Πώλησε τὰ ὑπάρχοντά σοῦ, καὶ δὲς τίς πτωχοίς, καὶ ἀκολούθει μοι. Καί ἄρον τὸν Σταυρὸν καὶ ἀκολούθει μοι. Ἡ τελειώτις εἶναι αὐταπάρνησις. Ἀπόλυτος αὐταπάρνησις. Ἡ τελειώτις εἶναι ἀπόλυτος πενία. Ἡ τελειώτις εἶναι ἀπόλυτος ἀγάπη.

Αὐτὰ τοῦ εἶπε. Ὅσον ἀφορᾶ πρὸς τὸ φῶς. Πρὸς τὸ φῶς, πού βλέπουν τὸ ἄκτιστον φῶς, τώρα αὐτὸ εἶναι μεγάλο θέμα. Δὲν μπορῶ τὴν ὥρα αὐτὴ νὰ σᾶς τὸ ἀναπτύξω. Λέγει,... γιὰ ἀκοῦστε τώρα, λίγη ἄλγεβρα τώρα. Προσέξτε νὰ μὲ καταλάβετε, ἀπλὰ θὰ σᾶς τὰ πῶ, νὰ τὰ καταλάβετε. Ποῖος μπορεῖ νὰ πλησιάσει τὸν ἥλιο; Παντοῦ μπορεῖ νὰ πάει ὁ ἀστροναύτης, μόνο στὸν ἥλιο δὲν μπορεῖ νὰ πάει. Γιατὶ μόλις πλησιάσει πρὸς ἐκεῖ, θερμοῦμετρο πόσο; 40, 45; Ἔξι χιλιάδες βαθμούς. Ἄτμός! Ἄτμός! Ἀπρόσιτος ὁ ἥλιος. Ὁ ἥλιος εἶναι ἀπρόσιτος. Ὅπως λοιπὸν ὁ ἥλιος εἶναι ἀπρόσιτος... Το μεγαλεῖον τοῦ ἡλίου. Το ἀνέκφραστον μεγαλεῖον τοῦ ἡλίου, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς εἶναι ἀπρόσιτος. Καὶ ὅπως δὲν μπορούμε νὰ κοιτάξουμε τὸν ἥλιο, δὲν μπορούμε νὰ κοιτάξουμε τὸ Θεό. Καὶ ἂν δὲν μπορούμε νὰ κοιτάξουμε τὸν ἥλιο, πολὺ περισσότερο δὲν μπορούμε νὰ κοιτάξουμε τὸν Θεόν. Ἀπρόσιτος λέγει ὁ Γρηγόριος. Δὲν μπορούμε. Καὶ ὅμως ὁ Θεὸς ὁ ἀπρόσιτος. Γιὰ φανταστεῖτε, νὰ δεῖτε μία μέρα. Αὐτὴ εἶναι ἰδέα τοῦ Χρυσοστόμου τὴν ὁποία παραδέχεται καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Νὰ δεῖτε μία μέρα τὸν ἥλιο, νὰ χαμηλώνει. Νὰ χαμηλώνει.... Καὶ ξαφνικὰ νὰ ἀγγίζει τὴ γῆ. Πῶ – πῶ. Κάρβουνο θὰ γίνει ἡ γῆ. Τὴν ἔχει ζυγίσει. Ἄν καὶ λέγει κάπου... Δὲν εἶναι καιρὸς νὰ σᾶς πῶ, ὅτι μία μέρα ὁ ἥλιος θὰ χάσει τὴ θέση τοῦ. Θὰ χάσει τὰ ζύγια τοῦ. Ταξίδεψα μία μέρα μὲ ἕνα αὐτοκίνητο. Μου λέει σταμάτα πάτερ μου. Το αὐτοκίνητο ἔχει χάσει τὰ ζύγια τοῦ. Θὰ πᾶμε στὸ βάραθρο. Θὰ χάσει τὰ ζύγια τῆς. Ἡ δημιουργία, προφητεύω θὰ χάσει τὰ ζύγια τῆς. Καὶ τὰ χάσει τὰ ζύγια τῆς, γιατί κάποιος τὰ ζυγίζει. Ὁ ποιῶν τὴν γῆν τρέμει... Θὰ χάσει τὰ ζύγια τῆς. Θὰ χάσει τὰ ζύγια τῆς. Καὶ ἅμα χάσει τὰ ζύγια τῆς πού τὰ κρατᾶει ὁ μεγαλοδύναμος... Βουκουρέστι.

Λοιπὸν ὅπως ὁ ἥλιος εἶναι ἀπρόσιτος. Καὶ ὅμως ὁ ἥλιος, α, ὁ ἥλιος ὁ ἀπρόσιτος. Εἶναι σύντροφός μᾶς. Τον βλέπετε; Χριστὲ μου. Ἄν μποροῦσε ὁ ἄνθρωπος, ὁ εκμεταλευτὴς ἄνθρωπος, ὁ ἀπατεώνας ἄνθρωπος, τὸ κάθαρμα ὁ ἄνθρωπος, τὸ ρεμάλι ὁ ἄνθρωπος, ὁ Ἰούδας ὁ ἄνθρωπος. Ἄν μποροῦσε νὰ κατακτήσει τὸν ἥλιο. Καὶ ἔκανε τὸν ἥλιο ΔΕΗ; Πάει χαθήκαμε. Χαθήκαμε, χαθήκαμε! Χαθήκαμε ἀδέλφια μου, χαθήκαμε. Βδολερὰν τὸν ἥλιο, ἀχάριστε ἄνθρωπε, σκουλήκι τῆς γῆς. Βλασθημὰς τὸν Χριστό; Πού στέλνει τὸν ἥλιο τοῦ κάθε μέρα, καὶ σὲ περιμένει (...). Μάλιστα, ἀχάριστος ἄνθρωπος. Ὁ ἥλιος ἀπρόσιτος. Καὶ ὅμως στέλνει τὶς ἀκτίνες τοῦ. Ταξιδεύουν, ταξιδεύουν καὶ ἀγγίζουν. Κοιτάξετέ τον. Μία ἀκτίνα ἀγγίζει τὸν βασιλιὰ μὲ τὴν κορώνα. Ἄλλη ἀκτίνα ἀγγίζει τὸν ψωμοζήτη, πού κάθεται σὲ μία γωνιά. Ἄλλη ἀκτίνα τοῦ ἀγγίζει τὸ καύκαλο τοῦ φιλοσόφου. Ἄλλη ἀκτίνα ἀγγίζει τὸ καύκαλο τοῦ ταπεινοῦ ἀνθρώπου. Τὴ γυναῖκα, τὰ παιδιὰ. Κατορθώνει ἀκόμα οἱ ἀκτίνες καὶ περνᾶνε μέσα ἀπὸ τὰ κάγκελα τῆς φυλακῆς καὶ φέρουν χαρὰς, λευτεριᾶς. Κανεὶς δὲν κρατᾶει τοὺς φυλακισμένους μέσα. Παντοῦ ἥλιος, παντοῦ ἥλιος. Ζωογόνος. Ω, ζωογόνος, χωρὶς τὸν ἥλιο. Καὶ οὐδεὶς ἀποκριθῆσεται τῆς θερμῆς αὐτοῦ. Κανεὶς λέει δὲ μπορεῖ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴ θερμὴ τοῦ ἡλίου. Ὅπου λοιπὸν ὁ ἥλιος μὲ τὶς ἀκτίνες τοῦ σκορπάει... Μία πλημμύρα. Ἐνας ὠκεανός. Ἐνα ηλιόλουτρο λουόμεθα μὲς στὶς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, κατὰ ἕνα παρόμοιον τρόπον καὶ ὁ ἄνθρωπος, εἶναι μὲς στὸ φῶς τοῦ Θεοῦ. Κολυμπᾶει μὲς στὸ φῶς, τὸ πνευματικόν φως τοῦ Θεοῦ. Ἀκτίνες. Οἱ ἀκτίνες εἶναι τὸ θαβώρειον φῶς τὸ ὁποῖον ἦρθε πάνω, ἀπὸ τὸν οὐρανόν, καὶ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Μάλιστα. Τον βλέπεις ἐκεῖνον τὸν ταπεινὸν τῆς γῆς, τὸν ἀγράμματον, τὸν Μέγαν Αντώνιο πού δὲν ἤξερε γράμματα; Τον φώτιζε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Καὶ ἔμαθε πολὺ περισσότερα ἀπ' ὅτι ἤξερε ἕνας Πλάτωνας καὶ Ἀριστοτέλης. Μάλιστα! Φωτίζει πᾶν ἄνθρωπον εἰς τὸν κόσμον. Καὶ εἶναι, ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀπρόσιτος, ἀμέθεκτος, ἀλλὰ οἱ ἐνέργειαι τοῦ Θεοῦ εἶναι μεθεκταί, ἀκτίζονται καὶ μυστηριώδης ἐνέργειαι, πού ἀγγίζουν ὅλο τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.

Ταῦτα ὡς πρὸς τὸ φῶς τὸ ἄκτιστον. Ἐνίκησε. Βιβλία ὀλόκληρα ἔγραψε. 400 χρόνια ἦτανε χωμένα μὲς στὸ Ἅγιον Ὄρος. Θησαυρὸς ἀνεκτήμητος. Ε, ρε κοσμάκη. Σκάβεις τὴ γῆ, νὰ βρεις τὰ πετρέλαια καὶ τὰ διαμάντια, τὰ χρυσάφια. Κατάρρα εἶναι αὐτό. Ἄμα γίνει πόλεμος μὲ τὴν Τουρκιά; Διότι μόλις ἀντιλήφθηκαν οἱ Τοῦρκοι ὅτι ἔχουμε χρυσάφι εἰς τὸ πάγγιο καὶ πετρέλαια,... Ὅχι ὑλικοὶ θησαυροὶ

ὅπου κλέπται διορύσσουν καὶ κλεπτουσι. Ἀλλὰ πνευματικοὶ θησαυροί, οἱ ἀθάνατοι τοὺς ὁποίους ἐγκαταλείψαμε, γὰρ νὰ ἀνοίξουμε ὄρυχεῖα καὶ πετρέλαια, καὶ νὰ γίνουμε ἓνα ἔθνος... Δὲν ὑποτιμῶ τὴν ἀξία τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ κατηγορῶ, διότι παραπάνω ἀπὸ τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ εθέσαμε τὰ ὑλικά πράγματα. Καὶ ἀντιστρέψαμε τὸν λόγον τοῦ Κυρίου. Λοιπὸν φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Λέγει ὁ Κοσμάς, τὸ θαβῶρειον ὄρος. Φωτίζει πάντα ἄνθρωπον πού βλέπουνε οἱ ψυχές, εκλεπτισμένες. Μάλιστα, ἐνίκησε. Νίκη υπερηφανή. Ματς, πραγματικό. Ἀπὸ τὸ νὰ μέρος ὁ Βαρλαάμ, κατυσημένος πῆρε τὰ ράσα τοῦ, καὶ πῆγε στὸν πάπα κλαίοντας, καὶ ὁ πάππας τὸν ἔκανε ἐπίσκοπο στὴν Καλαβρία, στὸν Γέρακα τῆς Καλαβρίας. Καὶ ἐκεῖ πέθανε. Ἐνίκησε, ἀλλὰ πῶς ἐνίκησε; Γράψτε ἀδέρφια μοῦ γράψτε. Ἄν εἶχα δικαίωμα θὰ γραφα πάνω στὴν ἀκρόπολη. Με συνθήματα, τί θὰ γραφα; Πίστις – Ἄγων – Νίκη. Πιστεύεις; Θὰ ἀγωνιστεῖς. Καὶ ἂν ἀγωνιστεῖς θὰ νικήσεις. Αὐτὸ εἶναι τὸ σύνθημα τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Πίστις ἀκράδαντος. Βράχος. Πίστις στὴν Παναγιά. Πίστις στὸ Χριστό. Πίστις στὰ μεγαλεία τοῦ πνεύματος. Καὶ ἀγωνίστηκε. Δὲν ἀρκεῖ νὰ πιστεύεις μόνο. Νὰ ἀγωνίζεσαι. Ὅσοι πιστεύουν ἀγωνίζονται. Δὲν εἶναι νίκη ἄνδρῶν. Ἀγωνίζονται. Καὶ ἀγωνίστηκε. 20 χρόνια, ἀγωνίστηκε. Πῶς θε νὰ περιγράψουμε τὰ μαρτύρια τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ; Ἐνίκησε.

Πρῶτον. Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὡς χρυσος ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασε αὐτὸς ὁ Κύριος. Ὅπως τὸ χρυσάφι τὸ καθαρίζει, μέσα στὴν... Ὀρφανός, πεμντάρφανος. Ἐμεινε μοναχός, ἀσκητής, παλαιστής, φιλοσοφος. Τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐραστής. Τῆς νηπτικῆς προσευχῆς κήρυξ. Καὶ ἐξάγγελος. Ὅλα αὐτὰ τα εἶχε. Ἐνίκησε, πάλεψε. Τα μαρτύρια. Ἐσυκοφαντήθει. Ἄμα κάτσεις στὸ κελί σου, καὶ δὲν κουνιέσαι καθόλου σε λένε ὅλοι ἅγιο. Ἀμα ξεμυτίσεις ὁμως καὶ βγείς. Ὡχ, ὡχ, ὡχ. Δέξαι τὰ βόλια τοῦ διαόλου. Καὶ δέχτηκε τὰ βόλια τοῦ διαόλου. Συκοφαντίες. Ἐνα ἄλλος φίλος τοῦ Βαρλαάμ. Γρηγοράς, τὸν λέγουν. Τι εἶπε ἐναντίον τοῦ Γρηγορίου Παλαμά. Δὲν περιγράφεται. Ἄν σας ἔλεγα 20 ἐπίθετα. 20 βρωμερὰ ἐπίθετα ἐφόρτωσε εἰς τὴν ράχη τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμά. Θα φρίξετε ἀδέρφια μου. Θα φρίξετε ἀδέρφια μου. Βόρβορος, λάσπη. Του πέταξαν λάσπη. Στὸ ἅγιον τὸ πανάγιον πρόσωπόν του. Οἱ ἐχθροὶ τῆς πίστεως. Καὶ τὸν παρουσίασαν σαν ἕναν ἐλεεινόν καὶ τρισάθλιον, καὶ ἄξιον τιμωρίας καὶ ἐκτελέσεως κλπ. Μὴ ἀπορίσθε. Εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Ὅτι ὅποιος θέλει νὰ κρατήσῃ τὴν ρομφαία τῆς πίστεως, ὅποιος θέλει νὰ κρατήσῃ τὴν σημαία τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ νὰ πολεμήσῃ, θα δεχθεῖ τὰ βόλια τοῦ ἐχθροῦ. Καὶ θα κληθεῖ με ὅλα τα ἐπίθετα. Τα βρωμερὰ καὶ ἀκάθαρτα. Ἀλλὰ τα ἐπίθετα αὐτὰ εἶναι τὰ παράσημα τοῦ ἀγωνιστοῦ. Καὶ σ' αὐτοὺς τοὺς ἡρώας, ἀρμόζει ὁ μακαρισμὸς τοῦ Χριστοῦ. Μακάριοι ὅταν ὄνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα ψευδόμενοι ἕνεκεν ἑμοῦ. Καὶ τὸ Ευαγγέλιον. Τὸν ἐπύκρναν πολὺ ἀλλὰ αὐτὸς εἶχε προσκέφαλλο ἀναπαύσεως τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ. Μακάριοι ἔστε ὅταν ὄνειδίσωσιν ὑμᾶς εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα ψευδόμενοι ἕνεκεν ἑμοῦ. Ἠπειλήθει ἀκόμα. Πως; Πῆγαν νὰ τὸν δηλητηριάσουν. Στὸ αὐτὸ που ἦταν. Στὸ κελί του. Μαζὶ με τοὺς ἀσκητὰς του, τοὺς στείλαν οἱ ἐχθροὶ ἓνα γλύκισμα. Καὶ μες στὸ γλύκισμα εἶχανε φαρμάκι. Καὶ ἦταν ἐτοιμοὶ οἱ σύντροφοὶ του νὰ φάνε τὸ γλύκισμα. Ὅχι παιδιὰ μου. Μὴ πλησιάσετε. Παξιμάδια, κρεμύδια καὶ ἐλιές. Μὴν τὸ πλησιάσετε αὐτό. Εἶναι φαρμάκι. Μπα δὲν εἶναι δυνατόν. Ἀπὸ ἀγάπη μας τὸ στείλανε. Ὅχι ἀπὸ ἀγάπη. Ἀπὸ μίσος. Θα μας ἐξοντώσουν. Θα μας φαρμακεύσουν σαν ποντίκια. Καὶ ἐπειδὴ δὲν πείθοντο αὐτοί, παίρνει ὁ ἅγιος ἓνα κομάτι, τὸ ρίχνει σ' ἓνα σκυλί που ἔχανε, ψόφησε ἀμέσως τὸ σκυλί. Καὶ δηλητηρίων ἀκόμα οἱ Φράγγοι. Ἡ μέθοδος τοῦ πάππα. Που δηλητηρίασε ἑκατομύρια χιλιάδες ἀνθρώπων μέχρι σήμερα. Καὶ ἔπειτα μας λένε, νὰ ἐνωθούμε με τοὺς παπικούς. Με τοὺς ουνίτες αὐτοὺς. Ὁν τρόπον ἐπολέμησε ὁ Γρηγόριος ὁ Παλαμάς, τὸν ουνίτη. Τὸν πρῶτον ουνίτη. Τὸν Βαρλαάμ. Ἔτσι καὶ μεῖς θα πρέπει νὰ πολεμήσουμε τοὺς ουνίτας. Οἱ ὁποῖοι... Καὶ ὅπως ὁ Γρηγόριος ὁ Παλαμάς ἠνάγκασε νὰ φύγει ἀπὸ τὴν Ελλάδα, κατυσημένος ὁ ουνίτης αὐτὸς ἔτσι καὶ μεῖς νὰ σηκωθούμε ὡς μία ἱερά ἐπανάστασις. Ἀπὸ τὸ ἅγιον μέρος τῆς

πατρίδος, να φύγουν οι ουνίται. Να μην μαγαρίζουν τον τόπον αυτόν τον Άγιον της Ορθοδοξίας μας.

Λοιπόν έσυκοφαντήθη, ήπειλήθη δια φαρμακεύσεως αυτός. Εφυλακίσθει. Πόσα χρόνια; Μετρήστε με τὰ δάχτυλά σας. Ένα χρόνο, δύο χρόνια, τρία χρόνια, τέσσερα χρόνια μες στα μπουντρούμια τής Θεσσαλονίκης. Ω, αγία ψυχή, αλλά μέσα από τὰ κάγκελα τής φυλακής, εφώναζε σαν τόν Μέγα Βασίλειο και σαν τόν Χρυσόστομο και σαν τούς μεγάλους πατέρας. Ότι δέν σ' αρνούμαι Ορθοδοξία. Θα πεθάνω στις φυλακές για τήν όρθοδοξία. 4 χρόνια. Και μόνον αυτό; Έφυγε απ' τις φυλακές. Πήγε στην πόλη. Οι έχθροι τούς ξεσήκωσαν. Βρωμεροί και άκάθαρτοι, πήγανε στην πόλη και ξεσήκωσαν τó λαό τής Θεσσαλονίκης, και ή Θεσσαλονίκη δέν ήθελε ποιόν; Δεν ήθελε τόν Άγιο τοῦ Θεοῦ. Και έφυγε από τή Θεσσαλονίκη, και έμεινε άλλα 2 χρόνια στη Λίμνο, και ύστερα από 2 χρόνια μετανόησαν και τόν πήρανε, και πήγε μέσα στην πόλη, και ύψωσε τὰ χέρια τοῦ τὰ εύλογημένα και εἶπε ειρήνη ήμῖν. Και μόνον αυτόν; Τον έπιασαν αιχμάλωτο, ταξιδεύοντας προς τήν Κωνσταντινούπολη, για έργον ιεραποστολικό. Συνελήφθη από αγαρινούς, από τούρκους που τότε αρχίσανε και εξαπλώνανε, και τόν πήρανε δέσμιον. 2 χρόνια, Προύσα, (...) Άγκυρα, παντοῦ, δεμένος, πεινασμένος. Έμενε εκεί. Και εκεί κοντά στο Καρκισαν σταμάτησε δακρυσμένος ο Άγιος και εἶπε μία προφητεία. Που είναι και προφήτης. Τι εἶπε; Εἶπε ότι θα ρθει μία μέρα που κι αυτοί οι Αγαρηνοί, θα πιστέψουνε στο Χριστό. Και Έλληνες και Τοῦρκοι θα γίνουν ένα πράγμα γιατί όλοι θα πιστεύουν στο Χριστό. Είναι προφητεία τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Και θα γίνει αυτό. Όχι στις ήμέρες μᾶς. Διότι εἴμεθα άμαρτωλοί. Τα παιδιά μᾶς θα σκοτωθοῦν. Τοῦρκοι και Έλληνες θα πιαστοῦν. Αἷμα θα χυθεῖ. Το Μοσχάρι θα κολυπήσει μες στο αίμα. Αλλά θα έρθει ήμέρα, αξία ήμέρα κατά τήν όποίαν και οι Τοῦρκοι θα γίνουν Χριστιανοί. Και στην Αγία Σοφία θα λειτουργήσουν μαζί, προς δόξαν τής Αγίας Τριάδος.

Προφήτεψε ακόμα και άλλη προφητεία. Ήταν ακόμα ο πάππας πανίσχυρος, που ταπεινώνε πρίγκηπας και βασιλεῖς. Και εἶπε πάπα μην καυχᾶσαι. Σε λίγα χρόνια τó βασιλείο σου σκορπίστηκε. Θα διαιρεθεῖ. Μετά λίγα χρόνια, δέν περάσανε πολλά χρόνια, και παρουσιάστηκε ο μεγάλος επαναστάτης ο Λούθηρος, που διέλυσε τήν παπική αυτοκρατορία. Προφήτης ήτανε. Και τώρα; Πᾶς άνθρωπος, αρχή, άκμή και τέλος. Οὔτως εἶναι ο βίος ο άνθρωπινος. Αρχή τοῦ, ή Κωνσταντινούπολη. Τέλος Θεσσαλονίκη. Πλησιάζουμε. Πόλη συγκεκινημένη. Αναπνέει ο Άγιος Πατήρ τὰς τελευταίας τοῦ στιγμάς. Κατάκοπος από τόν άγώνα, εξαντλημένος. Νήστης, προσευχῆς. Μόλις άνέπνεε. Καθ' όλο τó διάστημα. Παναγία δέσποινα Θεοτόκε έλέησον τόν δοῦλο σου. Παναγία δέσποινα Θεοτόκε έλέησον τόν δοῦλο σου. Σε σένα μ' άφηκαν οι γονεῖς μου. Σε σένα πιστεύω. Τελευταία τοῦ λόγια. Τελευταία τοῦ λόγια. Ακούγοντας από τὰ χείλη τοῦ μόλις. Μόλις. Ανέπνεε. Κατάκοπος. Ο άετός αυτός τοῦ πνεύματος. Ο γίγας, ο νικητής. Ότι και αν ποῦμε εἶναι κατώτερο, ισοστάσιο στον μεγάλο πατέρα. Μόλις άνέπνεε. Με τó χέρι τοῦ δείκνυε πάνω τόν ουρανό. Εις τὰ ούράνια. Εἰς τὰ ουράνια. Αυτό τó τέλος τοῦ Γρηγορίου, τοῦ Παλαμᾶ. Επιτρέψατέ μου, αδέλφια, να υπενθυμίσω και γώ τó τέλος ένός αγίου άνδρός, τής έποχῆς μᾶς. Της παλαιάς έποχῆς μᾶς. Όπως απέθανε ο Γρηγόριος ο Παλαμᾶς, λέγων, στα έπουράνια, στα έπουράνια. Πάνω στον ουρανό, στον τρίτον ουρανό. Που όσο βέβαιος εἶναι ότι υπάρχει ήλιος και άστρα τόσο βέβαιοι να είστε ότι υπάρχει πέραν τοῦ τάφου ζωή και μακαριότης. Εἰς τὰ έπουράνια. Εἰς τὰ έπουράνια. Όπως εκείνος, έτσι και στις ήμέρες μᾶς ένας άλλος άγωνιστής τοῦ πνεύματος, κλπ, που βρέθηκα και εγώ κοντά εκεί στις τελευταίας στιγμάς, ο Ευσέβιος Μαθιόπουλος αποθνήσκοντας, ο συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου «Προορισμός τοῦ ανθρώπου», που τó συνιστώ ιδιαίτέρως εἰς τήν αγάπην σας. Ο προορισμός τοῦ ανθρώπου. Αποθνήσκοντας ο πάτερ Ευσέβιος, γήρος πλέον κεκοπιακώς, κλπ. Έλεγε και αυτός, τι έλεγε; Όμιλοῦσε μέχρι τελευταίας στιγμῆ για τή βασιλεία τῶν ούρανῶν. Ω άγιοι, ω πατέρες, ω διδάσκαλοι τής Έκκλησίας, που πεθάνατε με τó ᾄσμα

αυτό τῆς ἐπουρανίου βασιλείας, τώρα πλέον μόνον ἡ ἐπίγειος βασιλεία ἐλκύει τὰ παιδιά τῆς ἐκκλησίας.

Αὐτὰ ἀγαπητοὶ μοῦ εἶχα νὰ πῶ. Καὶ τώρα ἀπ' ὅλα αὐτά, θέλω νὰ κρατήσετε ἓνα μόνο. Ἐνα σὰν λουλούδι ἀπὸ τὸν κῆπον αὐτὸν τὸν θαυμάσιον κήπον πού λέγεται βίος τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Ποῖο εἶναι αὐτὸ τὸ λουλούδι; Το λουλούδι, εἶναι ἡ προσευχὴ τοῦ. Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ φώτισον τὸ σκότος μοῦ. Σκότος. Ναὶ, σκότος. Ἐάν ρίψεις μία ματιὰ στὸν ἑαυτὸν σοῦ. Ἐάν εἶσαι εἰλικρινὴς ἄνθρωπος, ὧ τί σκοτάδι ὑπάρχει μέσα μᾶς. Ὡ τί σκοτάδι ὑπάρχει μέσα μᾶς. Σκότος ἢ φιλαργυρία μᾶς, σκότος ἢ πλεονεξία μᾶς. Σκότος ἢ πορνεία, σκότος ἢ μοιχεία. Σκότος ὅλα αὐτὰ τὰ ἀπαίσια πάθη. Σκότος, παιδιά τοῦ σκότους. Καὶ ὅπως ἐκεῖ στὸν ἀτλαντικὸν ὠκεανό, ὅταν προχωρήσουν τὰ ὑποβρύχια κάτω, 5000 μέτρα βρίσκουν μέσα σκοτάδι. Ἀδιάσπαστο σκοτάδι κάτω, ὠκεανοί. Μὴ βλέπετε ἐπιφάνεια. Ἡ ἐπιφάνεια φωτίζεται. Ὅταν προχωρεῖς στὸ ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ μέσα. Ὡχ, ὦχ, ὦχ. Σκότος. Ἀπέραντο. Ὅπως τὰ βάθη τοῦ ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ ἔχουν σκοτάδια, ἔτσι καὶ ἡ ἔρημος ὑπαρξῆς μας... Σκότος, σκότος, σκότος. Το γνῶθι σαυτὸν δὲν τὸ ἔχουμε. Σκοτάδι. Σκότος εἶναι ὁ ἑαυτὸς μας. Σκότος ἢ οἰκογένειά μᾶς, σκότος ἢ παιδεία. Παρόλα τὰ σχολεῖα, παρόλα τὰ πανεπιστήμια πού ἀνοίξαμε, καὶ στὰ μικρότερα χωριὰ ἀκόμα, τὰ κάνανε πανεπιστήμια. Πρῶτα πανεπιστήμια, πάλι σκοτάδι, πάλι σκότος μέσα εἰς τὴν πατρίδα διότι ἠγνόησαν τὸ Θεάνθρωπο. Σκότος ἢ παιδεία. Σκότος τὰ ζητήματα ὅλα μᾶς. Μὲς στὸ σκοτάδι κολυμπᾶμε, σκότος τὰ πάντα. Καὶ τὸ σκοτάδι πυκνώνει. Ἀδέρφια μοῦ μπήκαμε στὸ μεγάλο σκοτάδι. Μπήκαμε στὸ μεγάλο σκοτάδι. Ἀνοίξτε τὸ εὐαγγέλιο, Μεγάλῃ Παρασκευῇ. Καὶ σκότος ἐγένετο εἰς πᾶσαν τὴν γῆ. Ἀπὸ ὥρας ἕκτης ἕως ὥρας ἐνάτης. Καὶ σκότος ἐγένετο πάνω εἰς τὴν γῆ ἀπὸ ὥρας ἕκτης ἕως ὥρας... 3 ὥρες στὸ σκοτάδι γιατί; Γιατί; Γιατί ἐσταύρωσαν τὸ Χριστό. Καὶ μετὰ τὸ σκοτάδι ἐκείνο. Καὶ μεῖς σκοτάδι ἔχουμε ὀλόκληρος ὁ κόσμος. Κρίμα στὴ διπλωματία. Κρίμα στοὺς ἐπιστήμονας. Κρίμας, κρίμας, κρίμας. Μὲς στὸ σκοτάδι κολυμποῦμε. Κοντόφθαλμοι. Δὲν βλέπουμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Πού πηγαίνουμε καὶ βαδίζουμε. Σὰν τυφλοὶ μὲς στὸ σκοτάδι βαδίζουμε. Στὸ σκοτάδι βαδίζουμε. Καὶ τὸ σκότος ἐκάλυψε τὴν γῆν. Διότι ἂν μία φορὰ οἱ ἐβραῖοι σταυρῶσαν τὸ Χριστό, ἐμεῖς χίλιες φορές, ἑκατομμύρια φορές τὸν σταυρώνουμε ἐδῶ στὴ γῆ τῆς πατρίδος μᾶς. Σκότος λοιπὸν ἐπάνω στὴ γῆ. Καὶ μετὰ τὸ σκότος; Ἐμένα ρωτᾶτε; Ἐμένα ρωτᾶτε; Θέλω νὰ σταματήσω. Μου ρχεται νὰ κλάψω, καὶ νὰ κλάψω μαζί σοῦ. Καὶ ἂν δὲν κλάψετε ἐσεῖς θὰ κλάψουν οἱ πέτρες καὶ τὰ βουνὰ καὶ τὰ μνήματα καὶ τὰ ὄρη καὶ οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ τάφοι τῶν ἡρώων μᾶς. Μου ρθε νὰ κλάψω. Καὶ μετὰ τὸ σκότος; Ἐμένα ρωτᾶτε; Διαβάστε. Σεισμὸς μέγας ἐγένετο. Καὶ μετὰ τὸ σκότος αὐτὸ τὸ προῖμιό τῆς διαφθορᾶς. Τὴν διαφθορὰν τὴ μεγάλην; Σκότος, ἐκεῖ πού διασκεδάσεις. Ἐκεῖ πού γλεντᾶς. Ἐκεῖ πού ἢ Ἀθήνα ἔχει 3000 ντισκοτέκς, καὶ ὀργιάζουν μικροὶ καὶ μεγάλοι. Ἐκεῖ πού δὲν ὑπάρχει ἔννοια Θεοῦ καὶ βλασθημέται ἡ Πανάγια καὶ ὁ Χριστός. Σεισμὸς θὰ γίνῃ μέγας. Θεὲ μοῦ, Θεὲ μοῦ. Μὲς στὸ σκοτάδι πού ζοῦμε ἐμεῖς οἱ πιστοί, πού κρατοῦμε ἓνα κεράκι. Μὲς στὸ σκοτάδι αὐτό, ἄς ποῦμε καὶ μεῖς μαζί μὲ τὸ Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ. Κύριε, φώτισον τὸ σκότος μᾶς. Κύριε, φώτισον τὸ σκότος μᾶς. Αὐτὴ τὴν προσευχὴ ἀδελφοὶ μοῦ νὰ κάνωμεν δία νὰ σωθῶμεν ἀπὸ τὰ δεινὰ τὰ ὁποῖα ἔρχονται στὴν ἀνθρωπότητα, διότι ἐσταυρώσαμε τὸν Χριστό τὸ Ναζωραῖο τὸν υἱὸν τῆς παρθένου. Ὅν παῖδες ὑμνήτε καὶ υπερυψοῦτε εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας ἀμήν.